

kezdenék *ennek* a versnek a hitelét; úgy állnának rajta, mintha jelmezkölcsönzőből vette volna őket. Világfiás szmoking mellett ebben a lazára hordott pulóverben nyilatkozik meg igaz természete szerint az életforma és életérzés kesernyés különbsége. Kosztolányi: „*Ván kertem, a kertre rogyó fák / suttogva hajolnak utamra / és benn a dió, mogyoró, mák / terhétől öregbül a kamra.*” Szakács Eszter: „*Ván két cserép virág a polcom, / cirógatni az arcom, a vállam, / s mikor a boltból hazahordom, / bőven májkrém, lekvár a spájzban.*” Nem, rá nem érvényes Kosztolányi verszárlatának első fele: „*Itthon vagytok itt e világban*”. Költőként azonban berendezkedik ebben az otthontalanságban. A hely, ami adatik neki, szűkös, de hiánytalanul és intenzíven kitölti. Vagy talán helyesebb úgy mondani: intenzíven kitölti a hiánnyal.

Várady Szabolcs

FODOR ÁKOS VERSEIRŐL

ADDIG IS. változatok a jelen létre
Fabyen, 1999. 174 oldal, 900 Ft

Mivel *munkám* lenne más, belevágok, hátha fordítva is igaz:

KÖZMONDÁS-MÓDRA

*Halogass bármit:
munkává válik.*

Fodor Ákos nem magát mutatja: bennem olvas (ezért vigyáznom kell, mit beszélek). És olvas a világ elmebájában. Ő a fáradt tükör. Axiómáit magyarázni viccmagyarázat volna. Persze pár-lat-versei többfélék: van közöttük igazi vicc (DAL-JÁTÉK), szóvicc (MUNKAEBÉD), gyerekcszáj („*Szeretsz gondolni? / – én attól majdnem mindig / szomorú leszek!*”, GYEREKBESZÉD), meglátás („*Két méter fölött / mindegy: milyen mély a víz. / – Tudsz úszni, vagy sem*”, AXIÓMA), helyzetelemzés („*Türelmes szeretnék lenni, de csak / fegyelmezett vagyok*”, DICHUNG UND WAHRHEIT), a gondolkodás filozófiája („*– a rés méretén / múlna, hogy amit látsz: azt / nézed vagy lesed?*”, ERKÖLCSI KÉR-

DÉS), a költészet filozófiája („*A rossz kép bezár: Fal és tükör. / Megtorpant és visszavet magadba. / – A jó: kitárt kapu: / szabad járás két Képtelen között*”, KÉPEK) – és tiszta költészet. Ezekre gondolok:

ÖREGSÉG (3.)

amikor a szem már inkább látvány

Ezt talán tényleg nem fogom magyarázni. De az ETŰD-öt mégis:

ETŰD

*Az égen márvány-
erezetté dermedt füst
a szél sírköve.*

Az első sorban ott a tér és a súly: levegő és kő ellentéte, a gravitáció hiánya. Másrészt a látvány: a második sor *füstje* már itt elkezdődik a *márvány* szóval, még az *erezet*hez el sem ért a szemünk – aztán átlebeg (áthajlik) a harmadik sorba, a *szél* szóhoz, majd a harmadik sorban a *sírkő* a *márványra* visszautalva körbefogja vagy két pilléreként megtartja a levegőt. Persze azonosító mondatról van szó: az egy szál ige-név is a mozgás végét jelöli: *dermedt*. Csakhogy mindez meteorológiailag is pontos: a szél elnyugszik, a maradék felhőt már nem fújja el. És (bár lehetett ez a kiinduló versötlet) a csattanó el sem hangzik: itt nyugszik a szél. Lehet, hogy ez csak gyakorlat, *etűd*, mégis tökéletes. Mellesleg hadd hívjam föl a figyelmet a verscímekekre. Minél rövidebb a szöveg, annál fontosabbak lehetnek, lásd Örkeny HASZNÁLATI UTASÍTÁS-át az egypercesekhez. És még egy dolog: az idézés kedvéért néhány verset betördeltem a szövegbe. Holott amennyire a csend versei, annyira kell köréjük a fehér lap: a tér és az elgondolkodni való idő.

Fodor Ákos minden verse a gondolkodás eredménye: a pontosság, a kihagyás, a tömörítés darabjai. Persze mi mást lehetne mondani egy zömében haiku formájú és anyagú kötettről? De mégsem. Mert a klasszikus, tájas haiku teljesen személytelen (BASHŌ-HANGMIN-TA), itt ilyen alig van. A személyes hitel, etikai tartás a tartalmuk. A túlsó pont lehetne (a személytelenség felől) a GYORSLELTÁR kilenc sora (két szokásos haiku között egy konkáv):

GYORSLELTÁR

törttekintetű,
széttártható szemüveg;
névre szóló jegy;
néhány fejvesztett hajszál;
zártalan kulcsok;
egy pár szívbeharapó,
árva protézis;
visszhang, szétgyűrűzőben
– nagyjából ennyi.

A tárgyakon, tárgyilagos felsorolásukon átüt a személyes hiány (a személy hiánya), de persze az emelkedett hang oldására ott vannak a *fejvesztett hajszálak!*

Mi a kapaszkodó abban a világban, amelynek DIAGNÓZIS-a a mániás depresszió, ahol számolni kell mások elmébajával (SZOCIÁLPSZICHOLOGIAI AXIÓMA)? Szerelem, Isten – azonkívvül: „Egyensúlyra vágysz? / Támaszkodj egy elképzelt / tárgy árnyékának.” (AXIÓMA.)

Fodor Ákos költészete igazi, tiszta vigasz. Amióta verseit először láttam: mindig ez a prizmás tisztaság, mint itt, oda-vissza, ómegától alfáig, vagy (ahogy jobban kézre is esik) hátrafelé lapozva a hátsó borítón látható alfától a kötetkezdő ómegáig.

A szomorú viszont az, hogy ez a költészet, ez a gondolkozásmód mennyire védtelen. Egyrészt a hangzavarban a költőt nem fűti mindenáron a közlésvágy (– habár...):

3 ÓSZIKE / (HABÁR...)

*Ha el-elejt a tollad: bírd ki.
Dalodra olykor légy süket.
– Nem kell mindenből verset írni.
ha már akármiből lehet.*

Másrészt bármennyire is kívánatos volna etikai-egzisztenciális üzenete, nem akar irányadó lenni, sőt:

HAIKU-APOKRIF

Novembem: *h a r c o l s z?*
*olyan, mint ha valaki
azt ordítja: „CSEND!!!”*

De ha védtelen, legalább kikezdetetlen. Mint

Arany, akivel – mint (a daltömör) Tandorival és (az induló) Géherrel – üdítő rokonságot tart:

3 ÓSZIKE / (NÉVFORDULÓ)

*SOKÁ vagyok ÁKOS?
– tovább leszek áktalan.
(E l ő t t e még számos
lenni valóm h á t r a -van!)*

Fodor Ákos verseit tovább szemezhetném, mégis bárki megróthatna, hogy a legjobbakról nem szóltam. Remélem, minél többen lesznek.

Mesterházi Mónika

KITÖRÉS ÉS BELETÖRÖDÉS

Jónás Tamás: *Bentlakás*
Noran, 1999. 80 oldal, 694 Ft

Előjáró

Jónás Tamás körmönfontan tálalja immár harmadik, új verseskötetét. Hadd idézzem teljes egészében az olvasót rokonszenvesen elbátoraltatni, eltántorítani hivatott fülszövegét: „Mindaz, amit el tudok mondani magamról, úgy érzem, nem lényeges – pedig tudom, hogy az. Szeretném azt hinni, hogy időtlenségben és ténytelenségben élek, nem ott, ahol a dolgok történnek. Van ugyan néhány fontos dolog is, de azokat képtelenség leírni.” Ha mindehhez belesandítunk a lapok közé, és látjuk, a versek felett fényreklámszerű, dőlő betűs kommentárok futnak, okkal-joggal gyanakszunk, hogy nyelvemleleti tépelődésekre, játékos csiki-csukira, tili-tolira kell számítanunk. Hogy nem erről, sőt mindennek ellenkezőjéről, nemes egyszerűséggel szólva *költészetről* van szó, az azonban félreérthetetlenül kiderül már az első versből. Kedvenceim egyike, képzeletbeli antológiám örök(ös) darabja, *ideidézem* hát:

*„Az ablakunk alatt még sok-sok ablak van.
A lapos háztetőn műsorra les az an.
A konyhaablakon más konyhák szaga jön.
Nagy út mellett lakunk, itt nincsen soha csön.*